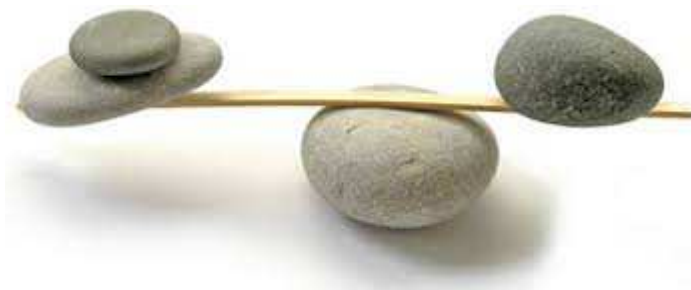

**AZ ALTERNATÍV
VITA RENDEZÉS
HELYZETE
ÖT
EURÓPAI
ORSZÁGBAN**

Tartalom

Cseh Köztársaság.....	2
Szlovákia	8
Magyarország.....	14
Litvánia	19
Olaszország	22

Cseh Köztársaság

Az AVR definíciója a jogrendszerben

Csehországban nem létezik az AVR definíciója. Az AVR, mint alternatív vitarendezés, viták megoldásának speciális módszereit és folyamatait jelenti a peres eljárásokhoz képest. Az arbitráció, a mediáció és a békéltetés fogalmait definiálva és rendezve vannak az aktuális törvényi szabályozásban. A cseh jog a mediációt/közvetítést büntető-, kereskedelmi-, családi- és civil ügyek esetében definiálja. A Pártfogó Felügyeleti és Mediációs (Probation and Mediation Service Law) törvényben, amely a büntetőügyi mediációt szabályozza, a bűnügyi elkövető-áldozat mediációt határozza meg.

Az új mediációs/közvetítői törvény, amely 2012. szeptember 1-étől hatályos, a következő definíciót adja a „mediáció/közvetítés” és a „családi mediáció/közvetítés” fogalmaira: A mediáció/közvetítés egy konfliktus megoldására irányuló eljárás egy vagy több mediator bevonásával, aki(k) a konfliktusba bevont felek közti kommunikáció támogatásával segítik a résztvevőket abban, hogy peren kívül

egyezzenek meg egy barátságosabb módon. Az egyezséget megállapodásban rögzítik.

A családi mediáció olyan konfliktusok megoldására fókuszál, amelyek családon belüli kapcsolatokban jelentkeznek.

Jogi keret- feladatok, alkalmasság és az egységes megállapodás hatásai

A békítésnek és a békítési folyamatnak általánosan nincsenek speciális törvényi előírásai. A Polgári Perrendtartás törvényében (Civil Procedural Code) szabályozásra került a békítői eljárás igénybevételének ügye (99/1963 módosítás 67. cikkely). Már folyamatban lévő bírósági ügyek esetében is megengedett a békéltetés a Polgári Törvénykönyv 99. cikkelye értelmében. Igazságügyi szempontból a békéltetés során keletkezett megállapodásnak ugyanolyan jogi következményei vannak, mint a bírósági ítéletnek, beleértve a végrehajthatóságot is. Csökkentett eljárási díjat kell fizetni a bírósági békéltetésért, csakúgy, mint a bírósági jóváhagyásért a mediáció eredményeként keletkező megállapodás kapcsán.

Csehországban az Arbitrációt a 216/1994. sz. törvény szabályozza, amely 1995. január 1-én lépett hatályba. A törvény rendelkezik az arbitráció szabályairól és definíciójáról, a választott bírósági megállapodásról, valamint annak végrehajthatóságáról. Amennyiben az érintett felek egyetértenek, bármely tulajdonjoggal kapcsolatos vita képezheti tárgyát a választott bírósági eljárásnak, kivéve, ha végrehajtási- vagy csődeljárás van folyamatban.

Speciális kompetencia szabályok vannak érvényben a fogyasztói vitákkal kapcsolatban mióta 2012-ben módosították a törvényt. Csak az Igazságügyi Minisztérium által nyilvántartott, Fogyasztói Arbitrátorok Jegyzékében (Consumer Arbitrators Register) nyilvántartott választott bírák dönthetnek fogyasztói vitákban.

A büntetőügyi mediációt a 257/2000, a Pártfogói és Közvetítői Szolgálatról (Probation and Mediation Service) szóló törvény szabályozza, amely 2001. január 1-től hatályos. A büntetőügyi mediáció célja az elkövetők integrálása a társadalomba, az áldozatok védelme és részvétele az eljárásban.

A Pártfogói és Közvetítői Szolgálat (PMS) az Igazságügyi Minisztérium által működtetett állami szervezet, melynek munkatársai aktívan elősegítik a helyreállító igazságszolgáltatás fejlődését. A büntetőügyi mediáció kapcsolódik a büntetőügyi eljáráshoz és ennek eredményeit figyelembe veszik az ítélethez, döntés során.

Az egyéb mediációs eljárások az újonnan elfogadott 202/2012 törvény által kerültek szabályozásra, amely 2012. szeptember 1-je óta hatályos. A törvény jogi irányt szab a nyílt mediációs eljárásnak és megszabja a feltételeit a bejegyzett mediátorra válásnak. A nyilvántartást az Igazságügyi Minisztérium vezeti. A mediációs eljárás a megbízási szerződés megkötésével kezdődik. A mediátor személyesen, pártatlanul és kellő körültekintéssel köteles ellátni a feladatait. A felek beleegyezése nélkül a mediációs eljárásra vonatkozó szerződés nem nyilvános. A felek maguk vállalják a felelősséget a megállapodás végső tartalmáért. A mediátor köteles szigorúan bizalmasan kezelni az összes dokumentumot és a mediáció folyamatát is, nem vehet részt tanúként bírósági eljárásokban és nem adhat ki semmilyen dokumentációt, amely a mediációs eljárással kapcsolatos.

Egy sikeres közvetítés a megállapodás megkötésével ér véget, amely megállapodás nem végrehajtható okirat. Úgy kell rá tekinteni, mint bármely egyéb közös megegyezésre. Amennyiben a felek végrehajthatóvá szeretnék tenni, ahhoz bírósághoz vagy közjegyzőhöz kell fordulniuk kérelmükkel.

AVR szolgáltatások, s ezek feltételei

A cseh törvények alapján nincs kötelező mediáció sem civil sem a büntető ügyekben. A törvény által előírt egyetlen kötelező érvényű előírás az első találkozó, amely maximum 3 óráig lehet és egy bejegyzett mediátor látogatását jelenti. A bíróság úgy határozhat, hogy a közvetítő díjazását szociálisan rászoruló emberek esetében az állam fizeti. A mediátor díja találkozásonként nem haladhatja meg a 400 cseh koronát óránként, ami körülbelül 15 eurónak felel meg.

A Mediáció különböző típusai és egyéb eljárások (kollaboratív technikák, facilitálás, konfliktusmenedzsment, integratív vitarendezési módszerek) elérhetők mindenki számára. A Cseh Közvetítői Szövetség (Asociace mediátorů ČR, www.amcr.cz) és a Megbékélés, Mediáció és Arbitráció Európai Intézete közhasznú szervezete (European Institute for Reconciliation, Mediation and Arbitration) (ESI, o.p.s., www.esi-cz.eu) a legismertebb AVR-t szolgáltató szervezetek, amelyek a közvetítői eljárást mint szolgáltatást s a képzést egyaránt biztosítják. Kommunikációs szemináriumok, konferenciák és workshopok, mediációs technikák elsajátításának a lehetőségét biztosító képzések is elérhetők (egyetemi, illetve magán képzések is). A Collaborative Law és Collaborative practice csak korlátozott számú szakember és ügyvéd által ismert technikák.

Kvalifikáció, képzés és regisztráció

Nem szükséges külön szakmai képzettség a tárgyaláshoz, az egyeztetéshez vagy akár a választott bíraskodáshoz. A bejegyzett mediátoroknak azonban komplex oktatási követelményeknek kell megfelelni a törvény szerint (jog, pszichológia, konfliktuselmélet, kommunikáció, mediáció). A 277/2012 sz. rendelet/törvény szabályozza a mediátorok számára kötelező vizsgákat. A Cseh Jogászok Szövetsége (Czech Bar) lehetőséget biztosít bejegyzett jogászok számára a szakvizsgák letételére, ezen kívül a szervezet hatáskörébe tartozik az ügyvéd-mediátorok nyilvántartása is.

Jegyzett ügyvéd-mediátorok nem nyújthatnak jogi szolgáltatásokat olyan konfliktus helyzetekben, ahol közvetítőként már eljártak vagy amely közvetítői eljárás előkészítésében már részt vettek.

Perspektívák

A Cseh Köztársaságban bővül az AVR és a mediáció használhatóságának köre, az önkormányzati és állami támogatottság is erősödik. Tehát kezd kialakulni egy alternatív vitarendezési kultúra. Az egyre növekvő civil és közigazgatási ügyek száma és a komoly társadalmi konfliktusok, mind motivációként szolgálnak az AVR és mediáció szélesebb körű gyakorlati alkalmazására. Elegendő mennyiségű szakember áll készen ezen folyamat aktív támogatására. Az alternatív vitarendezés szervezett, országos, szisztematikus és közösségi terjesztése nagyon időszerű és kívánatos.

Szlovákia

Az AVR a szlovák jog keretein belüli meghatározása

A szlovák jogrendszerben az AVR konkrét definíciója nem létezik. Különböző törvények foglalják magukba a bíróságon kívüli vitarendezést, mint például a mediációt vagy az arbitrációt.

Ami a mediáció intézményét illeti, a jelenlegi szlovák jogi környezet számos definícióját adja a kifejezésnek, amely a széleskörű felhasználási lehetőségek miatt alakult ki. A jogi meghatározások közötti eltérések azt mutatják, szükség van a különböző területeken használt közvetítői eljárások teljes és helyes értelmezésére eltérő jogi környezetük figyelembe vételével. Fontos továbbá különbséget tenni az egyes közvetítői eljárások szervezeti keretei, következményei, valamint a közvetítői tevékenységet folytató személyek státusza kapcsán.

A 2004/420-as törvény értelmében a mediáció egy bíróságon kívüli tevékenység, amelyben szerződéses vagy egyéb jogviszonyból keletkező vitája van a résztvevő feleknek, akiket egy közvetítő segít vitájuk rendezésében.

A 2003/550-es számú törvény adja a bűnügyekben használt közvetítés jogi meghatározását. Ebben az esetben a definíció szerint a közvetítői tevékenység egy bíróságon kívüli vitarendezési folyamat a sértett és a vádlott fél között.

A válások számának hirtelen megugrása és az elmúlt években tapasztalható romló családi viszonyok miatt, a közvetítés egy másik formáját szintén jogszabályba foglalták, a családi konfliktusok szakértő megoldásaként.

2012. január 1-i hatállyal módosult a 2005/327-es számú, a nehéz anyagi körülmények között lévő emberek számára nyújtható jogi segítségnyújtásról szóló törvény (Provision of Legal Aid to Persons in Material Need), amely módosítás már a közvetítésről is említést tesz. Ezen törvény értelmében a közvetítés államilag biztosított az anyagi szükségben lévő emberek számára.

A 2002/244-es számú törvény rendezi az arbitráció kérdését Szlovákiában. Ez a törvény kimondja, hogy egy vagy akár több arbitrátor is dönthet egy ügygel kapcsolatban, ha a vitában érintett mindkét fél megegyezett erről, ez az úgynevezett arbitrációs megállapodás.

A jogi keretek (feladatok és kompetenciák, egyezség és ennek hatálya)

A 2004/420-as számú törvény rendelkezik közvetítésről, a polgári jogvitákról, a családi kapcsolatokból származó vitákról, valamint üzleti és munkaügyi vitákról csak úgy, mint a határokon átívelő vitákról, minden, már említett jogi esetben.

A közvetítői eljárás egy hivatalos megállapodással kezdődik az eljárás alkalmazásáról (megbízási szerződés), amit mind a közvetítő, mind a felek aláírásukkal hitelesítenek. A törvény kijelenti, hogy ezt a megállapodást regisztrálni kell a Közjegyzői Központi Nyilvántartóba (Notaries' Central Registry). A közvetítői eljárás során született megállapodást írásba foglalják, és kötelező érvényűnek tekintik minden fél számára. Arra jogosult személy nyújthat be kérelmet bírósághoz, hogy a megállapodást foglalják határozatba, amely alapján végrehajthatóvá válik az egyezség, abban az esetben, ha az megfelel az előírt szabályoknak.

A közvetítőknél kötelességük magasszintű szakértelemmel eljárni munkájuk során és felelősséggel tartoznak a károkért, amelyet esetlegesen okoznak a felek számára.

A büntetőügyekben alkalmazott közvetítői eljárásokról a 2003/550-es számú törvény rendelkezik. Ezen törvény alapján lehet közvetítői tevékenységet folytatni büntetőügyekben, azzal a céllal, hogy rendezzék, de legalább enyhítsék a bűncselekmény miatt keletkezett vitát, és ezáltal megelőzzék, vagy legalább mérsékeljék a bűncselekmény nem kívánt hatásait.

Az eljárásnak nem célja, hogy megmondja ki bűnös és ki áldozat. A közvetítői eljárást főként akkor használják bűnügyeknél, ha a vádakat feltételesen ejtették a vádlott ellen és/vagy ebben a felek megegyeztek.

A mediáció mint speciális eljárás a családi viszonyokban kialakuló konfliktusok enyhítésére, a 2005/305-ös törvény alapján működik.

A mediátorok névjegyzékét az Igazságügyi Minisztérium tartja nyilván.

A vonatkozó jogszabálynak megfelelően az arbitráció azon, Szlovákiában vagy nemzetközileg felmerült tulajdonjogi esetekben megengedett (mind üzleti, mind magán ügyekben), amely eljárások a Szlovák Köztársaság területén kerülnek lefolytatásra. A választottbírói ítélet nem módosítható, pont ugyanolyan mértékben kötelező a résztvevők számára, mint egy bírósági végzés.

A 2004/420-as számú közvetítői tevékenységről szóló törvény kimondja, hogy a közvetítői tevékenységet csak olyan természetes személy-, közvetítő- végezhet, aki regisztrálva van a Szlovák Igazságügyi Minisztériumnál, és aki saját nevében és saját kockázatára profitszerzés céljából, foglalkozásszerűen, megfelelő a rá vonatkozó szabályozásoknak úzi ezt a tevékenységet. Ugyanezen törvény lehetővé teszi a közvetítők számára, hogy szakmai tevékenységüket a székhelyük szerinti Mediátor centrumban (Mediation Centres) végezzék.

Jelenleg körülbelül 740 közvetítő és 25 központ van regisztrálva az Igazságügyi Minisztériumban. Azon személyek regisztrálhatnak, akik cselekvőképességükben nem korlátozottak, egyetemi diplomát szereztek (a Szlovák Köztársaságban ez a második szint), vagy van közjegyző által hitelesített dokumentumuk arról, hogy ennek megfelelő képzésben részesültek külföldön, nem szerepelnek a bűnügyi nyilvántartásban és elvégeztek valamilyen speciális mediációs tréninget.

A 2003/550-es sz. törvény értelmében, büntetőügyi mediációt csakis olyan pártfogó végezhet (pártfogó közvetítő tisztségviselő), aki bírósági tisztviselő és állami alkalmazottként végzi ezt a tevékenységet. Ez a törvény nem használja a „közvetítő” fogalmat.

A 2005/305-ös sz. törvénnyel összhangban a családi konfliktusokban használt közvetítői eljárást csak olyan személy vezetheti, aki a Munkaügyi-, Szociális és Családügyi Hivatal (Social and Legal Protection or Social Curatorship) alkalmazottja, és akkreditált közvetítői tréninget végzett.

A 2005/327-es sz. törvény hatálya alá tartozó emberek számára a közvetítői eljárás igénybevételének lehetőségét a Jogi Segély Központ (Legal Aid Centre) nyújtja, az általuk kijelölt mediátoron keresztül, aki a Jogi Segély Szervezet alkalmazottja, és rendelkezik a megfelelő képesítéssel, vagy regisztrálva van közvetítőként a Szlovák Igazságügyi Minisztériumnál.

Ami az arbitrációt illeti, a törvény értelmében bármely természetes személy lehet arbitrátor (döntőbíró), akinek a

személyében a felek megegyeznek. Amennyiben adott jogszabály, vagy törvény másként nem rendelkezik, abban az esetben a döntőbírónak felnőtt korúnak, teljesen cselekvőképesnek kell lennie, gyakorlattal kell rendelkeznie, és nem szerepelhet a bűnügyi nyilvántartásban.

Az AVR szakemberekre vonatkozó szabályozások (az oktatás tartalma és szintje, regisztráció)

Ebben a kérdéskörben a 2004/420-as sz. Közvetítői tevékenységről szóló törvény a mérvadó, amely kimondja, hogy ahhoz, hogy valaki közvetítői tevékenységet folytathasson és jelentkezhesen a közvetítői névjegyzékbe, nem elegendő, ha egyetemi szintű diplomával rendelkezik, ezen felül egy akkreditált mediációs kurzust is teljesítenie kell a speciális záróvizsgálattal együtt, olyan képző intézményben, amely jogosult ilyen akkreditált képzést nyújtani.

Az Igazságügyi Minisztérium hatáskörébe tartozik a mediátorok nyilvántartása és regisztrációjukhoz tartozó ügyek intézése, a közvetítői központok, és a közvetítés területén oktatási lehetőséget kínáló intézmények nyilvántartása, valamint a mediátorok további képzései és vizsgáztatásai.

A pártfogóknak ugyanazon követelményeknek kell megfelelni, mint egy köztisztviselőnek. A pártfogói és közvetítői oktatást számukra a Bíróképző Akadémia (Judicial Academy) biztosítja.

A Munkaügyi-, Szociális és Családi ügyek Hivatalának (Social and Legal Protection or Social Curatorship) munkatársa speciális, mediációs tréning elvégzését követően gyakorolhatja a közvetítői tevékenységet. A Jogi Segély Központ munkatársa a 2005/327-es sz. törvény alapján szintén bizonyítani köteles, hogy rendelkezik a megfelelő képzéssel ezen tevékenység végzéséhez.

Az AVR jelenlegi helyzete (statisztikai adatok, propaganda, média, aktuális trendek, támogatási formák, multidiszciplináris együttműködések)

Szlovákiában, az utóbbi években egyre többször kerül szóba a mediáció, a pártfogói szolgáltatás és az AVR. A segítő szakmák diákjai a szakdolgozatuk/ disszertációjuk részeként számos kutatási projektet nyújtottak be, amely azt mutatja, hogy nő az AVR közösségi tudatossági szintje. Különböző információt nyújtó programok futnak a televíziókban, már DVD is készült Szlovákiában, amely a közvetítést propagálja, szakmai és tudományos konferenciák kerülnek megszervezésre, melyek eredményei mind nyilvánosak a nagyközönség számára is.

Szlovákiában a közvetítés használatának mértéke korántsem kielégítő. Úgy tűnik, hogy a szlovák állampolgárok inkább bíróságon, mint bíróságon kívül oldják meg vitás ügyeiket. Ez részben annak köszönhető, hogy sok ügyvéd és bíró vetélytársat lát a közvetítőknél, illetve az emberek nem elég tudatosak vitáik alternatív módon történő rendezéséhez. Az önkéntes részvétel, mint alapelv, még mindig nem természetes, nem vert gyökeret a fiatal demokratikus szlovák kultúrában. Kevésbé tekintik megbízhatónak a közvetítői eljárás során keletkező megállapodást, mint egy bírói ítéletet, amely szankcionálható és végrehajtható.

A jövőkép?

Ahhoz, hogy az AVR szélesebb körű alkalmazása általános legyen Szlovákiában, először az általa képviselt értékeket szükséges megszilárdítani a társadalomban, a köz- és szakmai oktatáson keresztül.

Az AVR elméletét és módszertanát minden graduális és posztgraduális képzésnek tartalmaznia kellene, amelyek professzionális segítőket képeznek, illetve formális és informális formában a polgároknak általánosan tudniuk kellene erről a lehetőségről (például hitoktatás részeként, amely az életük különböző szakaszaiban jut el a hívókhöz).

Magyarország

Az AVR definíciói a magyar igazságszolgáltatás törvényi rendszerében

A Közvetítői tevékenységről szóló 2002/LV. törvény¹ alapján a közvetítés olyan sajátos permegelőző, konfliktuskezelő, vitarendező eljárás, melynek célja a vitában érdekelt felek kölcsönös megegyezése alapján a vitában nem érintett, harmadik személy (közvetítő) bevonása mellett a felek közötti vita rendezésének megoldását tartalmazó írásbeli megállapodás létrehozása.

A 2006. évi CXXIII a büntetőügyekben alkalmazható közvetítésről szóló törvény a különböző kontextusoknak megfelelően határozza meg a közvetítés definícióját és a célját.

---

¹ <http://www.mediationeurope.net/eng/documents/lawinhungary.pdf>

„(1) A közvetítői eljárás a bűncselekmény elkövetésével kiváltott konfliktust kezelő eljárás, amelynek célja, hogy a büntetőeljárást lefolytató bíróságtól, illetőleg ügyésztől független, harmadik személy (közvetítő) bevonásával - a sértett és a terhelt közötti konfliktus rendezésének megoldását tartalmazó, a bűncselekmény következményeinek jóvátételét és a terhelt jövőbeni jogkövető magatartását elősegítő - írásbeli megállapodás jöjjön létre. (2) A közvetítői eljárásban arra kell törekedni, hogy a sértett és a terhelt között - a terhelt tevékeny megbánását megalapozó - megállapodás jöjjön létre.”

Jogi keretek (az AVR szakértő feladatai és kompetenciái, a közvetítői szerződés és annak hatásai)

A közvetítői tevékenységről szóló törvény az alábbiakban határozza meg a közvetítő feladatait:

„A közvetítő feladata, hogy a közvetítés során pártatlanul, lelkiismeretesen, legjobb tudása szerint közreműködjön a felek közötti vitát lezáró megállapodás létrehozásában.” A törvény a felek egyenlő bánásmódban való részesítését is kötelezővé teszi.

A fentiek mellett, a büntetőügyekben alkalmazható közvetítésről szóló törvény így folytatja: „A közvetítőnek tiszteletben kell tartania az eljárásban résztvevők méltóságát, és biztosítania kell, hogy a résztvevők egymással szemben is tisztelettel járjanak el.” Szintén hangsúlyozza a büntető bírósági tárgyalás függetlenségét és a szigorú bizalmasságát, titoktartást.

Magyarországon lehetősége van a feleknek arra, hogy a közvetítői eljárás során keletkezett egyezség tartalmát végrehajthatóvá tegyék, kérhetik a bíróságot, vagy a közjegyzőt, hogy a megállapodást foglalják határozatba (ítéletként), vagy egy közjegyzői okiratba, amely végrehajthatóvá válik.

AVR sémák és szolgáltatók (az eljárás előfeltételei)

A közvetítői eljárás önkéntes, tehát csak akkor alkalmazható, ha a felek megegyeznek erről. A bírósági eljáráshoz képest alternatívaként azonban csakis akkor alkalmazható eljárás, ha a felek rendelkezési jogát jogszabály nem korlátozza. Természetes személyek, vagy jogi személyek alkalmazottai jogosultak közvetítői eljárás lefolytatására, a hivatalos regisztrációba vételük napjától kezdve.

A fentiekén kívül fontos megvizsgálni az összeférhetetlenség kérdést is, ahogyan ezt a törvény is előírja. A közvetítői szolgáltatásnyújtás feltételeit a Közvetítői törvény rögzíti, kezdve a titoktartási kötelezettséggel (minden nemű adatra és információra vonatkozóan, amely a mediációs eljárás során került a birtokába, még a hivatalos közvetítő tevékenység befejezését követően is), folytatva a közvetítői ülést megelőző tájékoztatóval, amely során elhangoznak a törvény által meghatározottak, beleértve a már említett közvetítői feladatokat és elveket is.

A szabályok, amelyek a különböző típusú eljárásokat szabályozzák, egyértelműsítik, hogy a felmerülő költségek a feleket terhelik. Bizonyos esetekben a felek szabadon állapotodhatnak meg az eljárás költségeit illetően, míg más esetekben a díj mértéke szabályozva van.

A közvetítői tevékenység szabályozása (a tréningek tartalma és mértéke, folyamatos oktatás, regisztráció)

A Közvetítői törvénynek megfelelően a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium felel a közvetítői névjegyzékért. A névjegyzékbe való felvételhez a jelentkezőnek az alábbi feltételeknek kell megfelelnie:

- a) felsőfokú végzettséggel és a végzettség megszerzésétől számított, annak megfelelő legalább öt éves igazolt szakmai gyakorlattal kell rendelkeznie
- b) igazolnia kell a miniszter rendeletében meghatározott közvetítői szakmai képzés elvégzését
- c) büntetlen előéletűnek kell lennie, és nem állhat a közvetítői tevékenység folytatását kizáró foglalkozástól eltiltás hatálya alatt.

A 63/2009 (XII.17.) IRM rendelet alapján a közvetítői névjegyzékbe való felvételhez a következő szakmai képzést kell teljesíteni:

a) egy 60 órás elméleti rész, meghatározott tartalommal (ismeretek és készségek az alábbiakban: konfliktuselméleti alapok, alapvető tárgyalási gyakorlatok, közvetítői technikák és a módszertan, folyamattervezés és dinamika, kérdezőtechnikák, különféle konfliktus-szintekhez illeszkedő közvetítői technika, problémás szereplők kezelésével kapcsolatos közvetítői technika, [alapvető] pszichológia, valamint a jogszabályi háttér a közvetítésre vonatkozóan)

b) egy teljesített gyakorlati egység, amely egy befejezett, teljes közvetítői ügyet jelent a tréner visszajelzésével, ez az alábbi módokon teljesülhet: 1) szimulált esetgyakorlat, 2) mentorált esetgyakorlat, 3) esetmegbeszélő csoportban való részvétel, 4) esettanulmány készítése, 5) módszerspecifikus szupervízió.

A rendelet meghatározza a szakmai színvonalat, a képzést szolgáltató tekintetében a szükséges szakmai tapasztalatokat, a csoport maximális hallgatói létszámát stb.

A közvetítői törvény értelmében a természetes személyek kötelesek folyamatos szakmai továbbképzéseken részt venni. A továbbképzés öt éves időtartamú, egymást folyamatosan követő továbbképzési időszakokban történik. A továbbképzésre kötelezettek a miniszter rendeletében meghatározott, a továbbképzési kötelezettség teljesítéseként elismert képzések valamelyikén kell részt vennie, és annak elvégzését a miniszter részére igazolnia.

Az AVR használatának szempontjából a jelenlegi helyzet

Az AVR különböző formáit alkalmazzák Magyarországon, például közösségi kérdésekben, gyermekvédelmi és családi ügyeknél, az oktatási rendszerben felmerülő konfliktusoknál, munkaügyi és kereskedelmi vitáknál és büntetőügyekben is- részleteket lásd az országos jelentésben.²

Kilátások az AVR jövőjét illetően

Az alulról szerveződő tevékenységekkel együtt a fentről szerveződő kezdeményezésekre is szükség van az AVR kultúra és társadalmi szintű támogatásában, ahhoz, hogy az emberek tudjanak róla és bizalommal vegyék igénybe ezt a lehetőséget. További lépések szükségesek a különböző AVR előírások és szolgáltatások harmonizálásához az együttes alkalmazásuk megkönnyítése érdekében.

A kutatások, mintaprojektek és újítások jól működnek különböző társadalmi szervezetek által végrehajtott projektekben (alulról szerveződés), és ezek a tapasztalatok nagymértékben hozzájárulnak ahhoz, hogy az AVR megfelelő jogi-, módszertani és intézményi keretei kialakulhassanak. Ahhoz azonban, hogy rendszerszintűvé és meghatározóvá váljék, a fentről jövő támogatás is szükséges, különben ezen erőfeszítések és törekvések továbbra is marginálisak, ad hoc-jellegűek, átmenetiek és az állampolgárok számára elérhetetlenek, nehezen elérhetőek lesznek.

Ezért a Foresee Kutatócsoport célja, hogy az AVR-t elterjessze minden lehetséges módon, és így a lehető legtöbb lehetőséget kapjanak arra, hogy konfliktusaikat „nyertes-nyertes” kimenetelű eredménnyel, elégedetten oldják meg.

---

² Letölthető a www.foresee.hu REDICT menüpontját követve.

Litvánia

Litvániában a kezdő lépések megtétele van folyamatban az alternatív vitarendezés területén, az AVR használata egyre népszerűbbé válik. Fokozatosan szertefoszlik a szemlélet, miszerint a bírósági út lehet az egyetlen megoldás a vitában álló felek ügyeinek rendezésére.

Nemrégiben az első jogi lépéseket is megtették arra vonatkozóan, hogy jóváhagyják az AVR használatát Litvániában:

Mediáció/ Közvetítés

Litvániában lehetőség van mind a bírósági, mind a bíróságon kívüli mediációra. 2005 óta használják a bírósági közvetítést, melynek célja, hogy polgári ügyeket békésen lehessen rendezni. Bírók, akik speciális oktatást kaptak, a bírák asszisztensei, vagy olyan személyek végzik a közvetítői tevékenységet, akik megfelelő képzéssel rendelkeznek.

A bírósági közvetítés ingyenes szolgáltatás, és a bíróságokon történik. Nem kötelező eljárás, a bíróság csupán jelzi, hogy van rá lehetőség, ajánlja a vitában álló felek számára.

2008. július 31-én lépett életbe a Közvetítés Polgári Ügyekben (The Mediation in Civil Disputes Act) c. törvény, amely Litvániában első alkalommal tesz javaslatot az alternatív vitarendezési módok közül a mediáció használatára.

A közvetítői eljárás egy polgári vitarendezési eljárásként definiált. Ennek során egy vagy több közvetítő segíti a feleket vitájuk békés megoldásában. Az eljárás használható mind nemzeti, mind nemzetközi szinten, bírósági és bíróságon kívüli viták esetében is. A közvetítői szolgálatok (Mediation services) kijelölik a közvetítőket, biztosítják a megfelelő szabályozási rendszert, a költségek és a rendelkezésre álló anyagi és materiális eszközök rendelkezésre bocsátásával. A felek vitájában részt vesz egy harmadik, független, pártatlan személy. A közvetítőnek eleget kell tennie a közvetítői szakmai tapasztalati elvárásoknak, titoktartásnak és a Mediátorok Európai Etikai Kódexében (European Code of Conduct for Mediators) foglalt elvárásoknak.

A megállapodás benyújtható bírósági jóváhagyásra, így születik egy határozat és ezáltal végrehajthatóvá válik.

2008. április 15-én módosították és kiegészítették az Államilag garantált jogsegélyről (State-Guaranteed Legal Aid) szóló törvényt. Ennek értelmében lehetőség van arra, hogy a felek tájékoztatást kapjanak az első szakaszban rendelkezésre álló bíróságon kívüli eljárásokról is.

Statisztikai adatok alapján egyre többen szeretnék a bíróságokat igénybevéve megvédeni jogaikat. Számos jogalkotási javaslat áll előterjesztés alatt.

2011. október 1-én lépett hatályba a Polgári Perrendtartásról szóló törvény (Civil Procedure Code) kiegészítése, amely a bizalmas adatok adatbiztonságáról szól. Ennek értelmében a közvetítői eljárás során keletkezett információk - mivel a bizalmas adatkezelés vonatkozik rájuk - nem kérhetők be bizonyíték gyanánt, és a közvetítők nem idézhetők be tanúként a bíróságra.

Az arbitráció intézménye nemzeti és nemzetközi kereskedelmi viták bizalmas megoldására biztosít lehetőséget. Választott bírók is közvetíthetnek, de csak abban az esetben, ha a felek ebben megegyeztek.

A tárgyalás technikáját Litvániában főként a szerződéskötések során használják, ezt az eljárást nem szabályozza a jog külön. A felek általában maguk fektetik le a szerződési feltételeket, amelyeket megbeszélnek a vita során.

2003-ban megváltozott a Munka Törvénykönyve (Labour Code) amely szabályozza a bíróságon kívüli eljárásokat. Előírja a Munkaügyi Viták Bizottsága (Labour Disputes Commission) általi vitarendezést. Ehhez a bizottsághoz a munkáltató és a munkavállaló egyaránt fordulhat, s az általuk nyújtott szolgáltatás teljesen ingyenes.

Litvániában az AVR-t széleskörben alkalmazzák vásárlói jogok védelmében felmerülő viták esetében. A Nemzeti Vásárlói Jogokat Védő Hatóság (State Consumer Rights Protection Authority) nyújt lehetőséget a viták alternatív módon történő megoldásához, magánszemélyek és kereskedők vagy szolgáltatást nyújtók között.

Jelen pillanatban lehetetlen meghatározni azon esetek számát, amelyeket alternatív módon rendeznek.

Az alternatív vitarendezés költségeit kizárólag a felek állják. Litvániában az AVR nincs intézményesítve, ezért is lenne nagyon fontos az AVR lehetőségéről minél több információt terjeszteni.

Olaszország

Az AVR aktuális helyzete Európában és Olaszországban, különös tekintettel a családi mediációra és a kollaboratív jogra

A lakosság műveltségi szintjének emelkedése és a fogyasztóvédelmi törvények bevezetése magukkal vonták az igazságszolgáltatással szemben támasztott fokozott igényeket a kilencvenes évektől kezdve, de különösen az elmúlt évtizedben (lásd a 2003/205-ös rendelet amely alternatívát nyújt a peres ügyeknek a vállalászási szektorban, elkerülendő az igazságszolgáltatási rendszer összeomlását).

Mint sokan emlékeznek rá, az amerikai szövetségi kormány hozta világra az ADR mozgalmat mikor alternatív módszereket ajánlott az államai számára (Civil Justice Reform Act-1990). Ezen módszerek közül (amelyeket mára az olasz törvények is magukba

foglaltak: békéltetés, arbitráció, mediáció) kiemelkedik a családi mediáció a maga eredetiségével.

A mediációra általában úgy tekintenek, mint a peres út kerülőútvárá, a bíró ajánlja (nem kötelezően) egy a bírói testülettől független, semleges harmadik fél közvetítését, nem erőltetve a megoldást, csupán támogatva a feleket abban, hogy saját maguk találjanak megoldást.

Míg Európában a családi mediáció egy alternatív családi vitarendezést jelent a válási folyamatban (Brit Kormány 1996-os Családjogi Törvénye), addig Olaszországban furcsamód nem a polgári jog képviselői, hanem pszichológusok és különösképpen terapeuták uralják a területet, akiknek a képzése nagyon távol esik a törvények világától. Ennek eredményeként országunkban a családi mediáció területén szociális munkások vagy a bíróság által kijelölt szakértők döntöttek a gyermekelhelyezési ügyekben.

Ezzel egyidőben a pszichológus szakma javasolt egy másik modellt is - ezen előbb említett beavatkozási modell fölött - amely teljesen az önkéntességre épül: egyfajta segítségkérés, amely hasonló a tanácsadáshoz.

A bíróság által kezdeményezett mediáció soha nem volt igazán népszerű Olaszországban mint polgári jogi egyszerűsítés a válási folyamatban.

A családi mediáció bevezetése a pszichológia és a társadalom pszichológia világába többféle hátránnyal járt. A családi mediációt azonosították egy „szociális szolgáltatással” agy „technikai tanácsadással”, amely aláássa a közvetítői eljárás alapelvét, miszerint a semleges harmadik fél, akit megbíznak az eljárás levezetésével, nem adhat információt, tanácsot a bírónak (titoktartás, semlegesség elve).

A másik modell, amely már Olaszország szerte elterjedt, teljesen elszakadt a bírósági közegetől, (nagyjából a tanácsadás területének felel meg). Ennek alkalmazása majdnem hasztalan a polgár iperes ügyekben, amikor a vitában álló felek általában már teljesen belebonyolódtak a vitába (érzelmileg is). Ebből az állapotból nehéz

őket olyan állapotba hozni, hogy ismét képesek legyenek saját maguk dönteni.

A törvények gondozói általában a bírák és az ügyvédek, ők az 'ahogy van' és nem az 'ahogy lenni kellene' szemléletet képviselik. Olaszországban, néhány tiszteletre méltó kivételtől eltekintve, a családi mediáció tömeges alkalmazására nem került sor a polgári ügyek tekintetében, s ez az állapot nem is nagyon tud változni, ebben a konzervatív hozzáállásban az olaszok rendíthetetlenek.

Azonban a szociális területre utalva ismét, a 2001/154-es törvény alapján mediációs központokat hoznak létre a családi erőszak áldozatai számára. A 2006/54-es sz törvény lehetővé teszi a családjogi bíróság elnöke számára (President of the Family Court), hogy a házastársakat elküldje családi mediációra a gyermekelhelyezési eljárás előtt. Évente mindössze néhány tucat esetben élnek ezzel a lehetőséggel.

A kollaboratív jog azonban igazi áttörésnek számít az AVR területén, Olaszországban. Ez a jogi eljárás azon alapszik, hogy a vitában álló felek ügyvédekkel együtt vesznek részt a tárgyalásokon és bizonyos esetekben egyéb szakértőkkel is (mediátorok, pénzügyi szakértők például), annak érdekében, hogy elkerüljék a bírósági

eljárás bizonytalan kimenetelét, és hogy olyan egyezséget érjenek el, amely a lehető legjobban megfelel az egyéni elvárásoknak. Ennek eredményeként kollaboratív ügyvédek dolgoznak együtt, akiknek a névlistája nyilvános helyi és nemzetközi szinten egyaránt (ez a megkülönböztetés természetesen csak a gyakorló kollaboratív ügyvédeknek jár).

Az önkéntes eljárás szerződéskötéssel kezdődik, amely kötelezi a feleket a részvételre, valamint kizárja a kollaboratív ügyvédet az esetleges jövőbeni bírósági eljárásból, így mindenki érdekeltté válik, hogy a jogi procedúra előtt megszülessen a megállapodás.

Jelen brossúra a REDICT projekt keretén belül készült el (*Resolving disputes in the 21st century/Konfliktusok megoldása a 21. században*, 2011-2013, No. 11412 1491) az Európai Bizottság Grundtvig Élethosszig Tartó Tanulás Programjának támogatásával

Konzorciumvezető:

Európai Mediációs és Arbitrációs Intézet (European Institute for Reconciliation, Mediation and Arbitration), Csehország

Projekt partnerek:

Presovi Egyetem, Görök-Katolikus Teológiai Tanszék (University of Prešov in Prešov, Greek-Catholic Theological Faculty), Szlovákia

Felnőtt Képzési Egyesület (Association for Adult Education), Litvánia

A Kollaboratív Jog Olaszországi Intézete (Italian Institute of Collaborative Law), Olaszország

Foresee Kutatócsoport, Magyarország

A brossúrát a partnerek beszámolóiból fordította és szerkesztette:

Mercz Erika, Aradi Eszter és Posch Eszter